

Läsliv

2020 #3

EN TIDSKRIFT FRÅN MYNDIGHETEN FÖR TILLGÄNGLIGA MEDIER

Det ska
vara enkelt
att läsa

Fler ska upptäcka
lättlästa tidningen
8 Sidor

Jobba digitalt
med skolbibliotek
– så gör du

6

Garanterat
bra böcker
i Legimus

Laga mat i blindo

Eva Fridh och Martin von Knorring vinner
MTM:s pris **Läsguldet** för arbetet med
sin tillgängliga kokbok.

Prisfest för tillgänglig litteratur!

I höstas delades glädjande nog flera priser ut som uppmärksammade tillgänglig litteratur. Svensk biblioteksförningens **Bengt Hjelmqvistpriset** utdelas årligen för ”framstående insatser på folkbiblioteksområdet” och i år valde juryn att lyfta fram två eldsjälar som arbetar med mångspråk och minoritetsspråk (läs om dem på sidan 4). Och så äntligen Sveriges första bokpris för lättläst – **Studieförbundet Vuxenskolans lättlästpris**. Vi var många som blev glada när SV berättade om sitt nyinstiftade pris i januari i år. Verkligen ”ett erkännande för lättlästgenren”, som vinnaren Åsa Storck själv sa (läs mer om henne på sidan 11).

På Myndigheten för tillgängliga medier har vi två årliga priser som uppmärksammar engagemang för läsning på lika villkor. På sidan 6 kan du läsa en intervju med vinnarna av **Läsguldet**, som du redan mött på omslaget. Eva Fridh och Martin von Knorring har gjort det ingen annan gjort: en helt igenom tillgänglig kokbok för den som inte ser. Myndighetens andra pris, **Årets läsombud**, gick till Sebastian Åkesson som inte gav upp när pandemin satte stopp för hans högläsningar. Läs om honom på sidan 10.

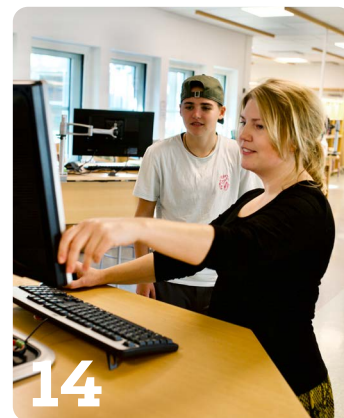
Ett stort rungande grattis till alla vinnare. Och ett lika stort hurra för er som på ett eller annat sätt också kämpar för allas rätt till läsning!

FOTO: MATHIAS NILSSON

Anette Säfström

Anette Säfström,
redaktör
anette.safstrom@mtm.se

INNEHÅLL

- 3** Nytt från MTM
- 4** Aktuellt
- 6** Vinnare av Läsguldet
- 10** Högläsare får kunskapsbank
- 11** Lättlästa böcker
- 12** 8 Sidor ska nå ut till fler
- 14** Det digitala skolbiblioteket
- 18** Språkstörning – vanligare än adhd
- 19** Boktips för barn och unga
- 20** Garanterat bra böcker i Legimus
- 21** Glöm inte den finska litteraturen!
- 22** Frågor och svar
- 22** Tidsfördriv

Läsliv

ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier 3–4 gånger per år. Citera oss gärna men ange källa. Det är gratis att prenumerera och den finns som tryckt tidning och taltidning. För frågor kring prenumeration kontakta oss via info@mtm.se eller via telefon 040-653 27 10 (vardagar 8.30-12). **Adress:** MTM, Box 51, 201 20 Malmö. **Hemsida:** www.mtm.se.

Redaktion: Anette Säfström (redaktör och layout), Hillevi Andreasson, Ida Bengmark, Ingrid Källström, Ellen Follin, Emma Kindblom.

Ansvarig utgivare: Magnus Larsson. **Tryck:** TMG Tabergs. **ISSN:** 2001-7103. **Omslagsfoto:** Pia Nordlander

MTM lyfter punktskrift och taktil läsning

Att prata, sjunga, rimma och ramsa är bra sätt att stimulera det lilla barnets språkutveckling. Detta har den nationella satsningen Bokstart tagit fasta på.

Bokstart erbjuder kunskapspaket till föräldrar, bibliotek, barnhälsovård och förskolor för att sprida kunskap och stöd till dem som möter barn, och som därmed kan bidra till språkutvecklingen. I samarbete med Kulturrådet, som driver Bokstart, kommer MTM att skapa kunskapspaket rörande punktskrift och taktil läsning, till exempel genom att informera om det stöd familjer kan få genom Punktkassen och Punktväskan.

MTM kommer också arbeta för en ökad användning av taktilla collagebilderböcker, till exempel i förskolan. Kunskapspaketet beräknas bli klart i början av 2021.

Läs mer om Kulturrådets satsning Bokstart och de olika kunskapspaketen på bokstart.se

FOTO: TINA STÄRREN

MTM sprider kunskap om taktil och punktskriftsläsning i satsningen Bokstart.

Det är glädjande att fler röster höjs för bättre tillgänglighet.

Det senaste året har frågan om allas rätt att ta till sig information på egna villkor hamnat i strålkastarljuset. Inte minst i samband med myndigheternas kommunikation under pandemin, men också när nya tillgänglighetskrav trädde i kraft på offentliga webbplatser nu under hösten.

Arbetet med att göra tillgänglighetsdirektivet till svensk lag bidrar också med fokus på de här viktiga frågorna.

Den demokratiska rätten att söka och ta till sig information är en grundpelare i ett modernt samhälle och här spelar MTM en viktig roll. Vi tillhandahåller själva tillgänglig läsning men vi delar också med oss av vår kunskap till andra, så att fler får tillgång till mer. Att fler röster höjs för bättre tillgänglighet inom en rad områden i samhället är glädjande och ger oss självförtroende på resan mot att bli ett kunskapscentrum för tillgänglig läsning. Med principen om universell utformning är vårt mål ett samhälle där all läsning är tillgänglig.

Magnus Larsson,
generaldirektör MTM

Lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor gör artikelserie om demokrati

Nästa år fyller demokratin i Sverige 100 år. Det firar den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor med en serie artiklar om demokratin i Sverige och om vägen till kvinnlig rösträtt. Fler artiklar publiceras under 2021. Läsare kan också ställa frågor om politik via hemsidan och appen. 8Sidor.se

Nytt utseende på Talboken kommer

Just nu pågår förändringar i gränssnittet som biblioteken använder sig av för att förmedla lån till tjänsten Talboken kommer. Förmedlarna kommer att märka av detta under hösten. Mer information läggs ut efter hand på mtm.se. Förändringarna av gränssnittet påverkar inte själva tjänsten för läsarna.

Nya taktila bilderböcker!

De populära barnböckerna Fem små apor och Titta en kanin! har kommit ut som taktila bilderböcker. Ännu en, Start och full fart, kommer ut i slutet av december. MTM:s taktila bilderböcker finns att låna via Legimus och att köpa på mtm.se

Ny bok inspirerar till digital läslust

I våras kom en ny bok som uppmanar skolan att dra nytta av digitaliseringen för att väcka läslust hos eleverna.

Författarna Hülya Basaran, lärare i svenska som andraspråk, och skolbibliotekarien Tobias Gard menar att skolan ska intressera sig mer för vad eleverna gör digitalt och ta in det i undervisningen.

Världens bibliotek i ny skrud

Nu finns e-böcker och ljudböcker på de stora migrantspråken i Sverige i ny förbättrad förpackning! Världens bibliotek har nämligen lanserat en ny version av sin tjänst. Under hösten arbetar man även med att skapa en app för tjänsten.

”Plugga med bilder” får digital plattform

I Dyslexiförbundets projekt **Plugga med bilder** har man tillsammans med barn med dyslexi tagit fram ett bildsystem med språkljud. Syftet är att underlätta inlärningen. Nu utökas projektet med en digital plattform där eleven själv kan logga in och där lärare och föräldrar kan följa utvecklingen.

FOTO: PRIVAT

FOTO: SIMON NILSSON

Cecilia Brisander och Barakat Aldammad är 2020 års Bengt Hjelmqvist-pristagare.

Pristagare med fokus på mång- och minoritetsspråk

Vinnarna av 2020 års Bengt Hjelmqvist-pristagare, Cecilia Brisander och Barakat Aldammad, engagerar sig för två av bibliotekslagets prioriterade grupper: de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. Ordförande i juryn Lo Claesson:

– Tillgänglighet är en aspekt som vi inte haft uppe så tydligt i Bengt Hjelmqvist-priset de senaste åren. Och det handlar om tillgänglighet, vare sig man jobbar med mångspråk eller minoritetsspråk.

Cecilia Brisander har utvecklat folkbibliotekens verksamhet för de nationella minoriteterna. Idag arbetar hon på Kulturrådet med fokus på de nationella

minoriteterna. Barakat Aldammad kom till Sverige 2014. Fyra år senare började han arbeta på Lidköpings bibliotek med att vidareutveckla mångspråkarbetet.

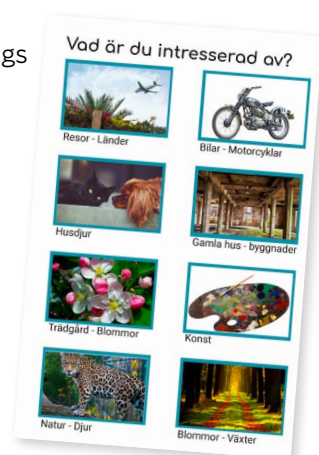
I juryns motivering står att ”Cecilia Brisander varit ett stort stöd för folkbibliotek hon jobbat nära och att hennes idéer fått spridning i hela landet”. Barakat Aldammad prisas för att ”ha bidragit till att öppna dörrar gentemot prioriterade målgrupper med stort behov av biblioteksservice men som haft svårt för att nyttja den”.

Priset delas ut årligen av Svensk biblioteksforening för ”framstående insatser på folkbiblioteksområdet”.

Bibliotekarie och logoped i lyckat samarbete

För den som drabbats av afasi är ofta all läsning träning. Tillgänglighetsbibliotekarien Anna Fahlbäck på Linköpings stadsbibliotek ville hjälpa personer med afasi att också hitta lusten till läsning. I samarbete med logoped tog hon fram tre broschyrer med tips på lättlästa böcker, talböcker och förslag på ämnen att läsa om utifrån patientens intressen.

Broschyerna används på logopedmottagningen och som samtalsstöd med bibliotekarien om personen tar med sig broschyren till biblioteket. Regionbiblioteket i Östergötland har nu tagit fram ett liknande material som används i hela regionen.

Stora kliv mot tillgänglig bokbransch

Det arbetas just nu intensivt med riktlinjerna för hur tillgänglighetsdirektivet ska genomföras i svensk lag. MTM ser en spännande utveckling där fler får tillgång till litteratur direkt när den ges ut!

TEXT KRISTIN NORD

FOTO: APELOGA

Läsliv har tidigare skrivit om det europeiska tillgänglighetsdirektivet, som innebär ökad tillgänglighet i flera sektorer. Allt ifrån transportbranschen till bokbranschen. Och det är just villkoren för hur bokbranschen ska tillgänglighetsanpassa sina produkter och tjänster som MTM är med och tar fram.

Vad är syftet med direktivet när det kommer till bokbranschen? Det övergripande målet är att få bokbranschen att ställa om till tillgänglig bokutgivning och distribution av digitala böcker. En läsare av tillgängliga format ska kunna läsa på samma villkor som alla andra: Hitta och köpa digitala böcker i e-handeln och läsa boken i en läsplatta. Använda sig av digitala abonnemangstjänster utan hinder när det gäller att navigera inuti appen och ta del av bokens innehåll.

Läsarna ska också få tillgång till ett större utbud av titlar då man förutom den nationella utgivningen även ska kunna ta del av böcker som ges ut i andra EU-länder, på andra språk. Ett annat viktigt mål handlar om tid: Läsare av tillgängliga böcker ska kunna ta del av den digitala boken direkt när den ges ut av förlaget.

Med ljudboken och digitala abonnemangstjänsters intåg har den svenska bokbranschen förändrats stort de senaste åren. 2019 stod de digitala abonnemangstjänsterna, som exempelvis Storytel, Bookbeat och Nextory, för nästan hälften av bokförsäljningen räknat i volym. Digitaliseringen skapar också bättre

förutsättningar för tillgänglighet. Och runt om i världen pågår ett skifte till mer tillgänglig bokutgivning, enligt principen om universell utformning.

I Frankrike gör förlagsjätten Hachette Livre tillgängliga digitala böcker i formatet EPUB 3.

Tillgänglighetsdirektivet påverkar inte bara den kommersiella bokbranschen, utan även biblioteken. När förlagen väl producerar tillgängliga digitala böcker leder det till att folkbiblioteken får ett utökat ansvar och ökade kostnader för att förmedla tillgänglig litteratur till låntagarna.

Det påverkar inte bara den kommersiella bokbranschen, utan även biblioteken.

Genom direktivet blir också MTM:s roll som ett främjande kunskapscentrum för tillgänglig läsning ännu viktigare. Ett av myndighetens uppdrag är att vägleda bokbranschen i hur man producerar digitala böcker som täcker in alla olika läsarbehov. Nyligen anställde MTM till exempel en tillgänglighetsexpert, Jimmy Freiding, som bland annat

ska arbeta med rådgivning till förlag och andra aktörer så att de kan hitta smarta lösningar för att nå upp till tillgänglighetsdirektivets krav. ●

Tillgänglighetsdirektivet

Tillgänglighetsdirektivet blir lag i hela EU 2025. Då ska digitala böcker som ges ut av förlagen vara tillgängliga. En e-bok ska till exempel kunna läsas med öronen tillsammans med ett hjälpmedel såsom en skärmläsare. Den statliga utredningen om hur direktivet ska genomföras i svensk lagstiftning pågår just nu och ska redovisas våren 2021.

Med matlagningsreportage, recept och tips och tricks i köket vill Eva Fridh och Martin von Knorring få fler med synnedsättning att våga laga mat.

Vinnare 2020
Läsguldet®

Martin von Knorring och Eva Fridh är 2020 års vinnare av MTM:s pris Läsguldet. De får priset för sin bok **Laga mat i blindo – kokbok för personer med synnedsättning.**

TEXT ANETTE SÄFSTRÖM FOTO PIA NORDLANDER

TILLGÄNGLIG LÄSNING FÖR ALLA

”Alla ska kunna laga mat på sina villkor”

Hur lagar man mat när man inte ser? Det vet Martin von Knorring och Eva Fridh, som båda har synnedsättning. Med sin bok **Laga mat i blindo** vill de sänka tröskeln för den som inte ser att börja laga mat. Med sin samlade kunskap och sina tips hoppas de att fler ska våga.

– Det finns inlästa kokböcker och böcker i punktskrift men de bygger på att du ser att köttbiten är brun inuti eller att pajen har fått rätt färg på ovansidan innan du tar ut den. Det kan ju vi av förklarliga skäl inte göra. Då tänkte vi att vi gör en egen kokbok där vi också kan berätta hur man löser olika moment i köket, säger Martin von Knorring.

I boken finns såklart recept och en stor del av innehållet består också av tips och tricks kring praktiska utmaningar, och

matlagningsreportage där man får höra Martin von Knorring och Eva Fridh laga olika maträtter. De berättar steg för steg hur de går till väga och vad man kan tänka på när man lagar mat eller bakar när man inte ser. Allt ifrån hur man använder ugnen till hur man skär, hackar och blandar smet. Allt som har med köksgöromål att göra, helt enkelt.

– Den som tycker det är kul att laga mat, eller bara behöver göra det, ska också få förutsättningarna för att kunna göra det, säger Martin von Knorring.

Han menar att det kan vara svårt att komma igång om man inte rent praktiskt vet hur man går till väga. Man måste våga prova.

– Vi är stolta över att ha inspirerat personer som tidigare inte har vågat laga mat till att börja göra det. Att ta det första svåra steget.

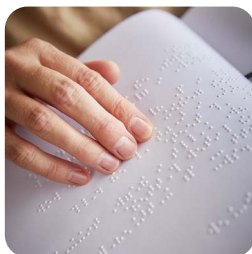
Läsguldet
 – tillgänglig
 läsning för alla

MTM:s pris för tillgänglig läsning delas ut varje år. Det uppmärksammar personer, organisationer eller institutioner som på ett kreativt, inspirerande och inkluderande sätt skapar möjlighet för personer med syn- eller synnedsättning att läsa på sina villkor.

Eva Fridh och Martin von Knorring ville göra **Laga mat i blindo** helt tillgänglig och den finns därför både som talbok, i punktskrift och svartskrift.

Vi är stolta över att ha inspirerat personer som tidigare inte har vågat laga mat till att börja göra det. Att ta det första svåra steget.

Sedan boken kom ut 2016 har den inspirerat många.

– En man som var ganska nysynskadad hörde av sig och var överlycklig över att han äntligen vågat börja laga mat. Han tyckte att det skulle bli så skönt att slippa hemtjänstens matlådor. En annan synskadad man ringde och berättade att hans mamma lagat all mat fram tills nu då de börjat hjälpas åt genom att följa recepten i kokboken. Det gör oss så glada och stolta att vi har kunnat öka personers självständighet!

Flera av reportagen ur Laga mat i blindo har sänts i olika taltidningar och boken används av syncentraler i undervisningen för att lära nysynskadade och barn och ungdomar att laga mat utan synens hjälp. På Synskadades riksförbund har man använt den i studiecirkel och författarna har varit med på träffar och berättat om boken. De var också med på den

turnerande mässan Funk i 4D när den var i Västerås.

– Syftet med mässan var att lyfta fram goda exempel på tillgänglighet och arrangörerna hade hittat oss.

Martin von Knorring och Eva Fridh har olika förutsättningar vad gäller synen när de lagat mat, något de drar fördel av i boken. Martin är helt blind och Eva har en synnedsättning och de får med bådas perspektiv på att arbeta i köket. De har också olika stort intresse för matlagning.

– Jag är egentligen inte särskilt intresserad av matlagning men det är ju någonting man helt enkelt måste kunna, säger Martin von Knorring.

Eva Fridh har lagat mat länge. Redan som treåring var hon med mamma, mormor och farmor som lagade mycket mat, bakade och gjorde egen saft.

– Jag har varit med i köket sedan jag var

Övriga finalister till Läsguldet 2020

Marie Trapp, Speciallärare på Släbro skola i Nyköpings kommun. Hon stöttar elever med extra behov av stöd i sin läs- och skrivutveckling och har varit med och initierat projektet "En skola för alla" tillsammans med SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Kulturcentrum Skånes bokcirkel.

Kulturcentrum Skåne är en eftergymnasial kulturutbildning och en kulturarbetsplats med daglig verksamhet i Lund för personer med kognitiva och intellektuella funktionsvarianter. I bokcirkeln får alla ta del av läsupplevelser på sina villkor.

Jenny Friman
leder bokcirkeln.

Mackan Andersson, som själv är blind, håller utbildningar i punktskrift och engagerar sig på olika sätt för att stötta personer med synnedsättning. Genom sitt arbete inom Frälsningsarmén jobbar han med att erbjuda läs- och språkträning till exempelvis nyanlända med funktionsnedsättning.

Ulrika Ekman. Hon har själv dyslexi och försöker underlätta för personer som direkt eller indirekt påverkas av dyslexi. Dels som fritidspedagog, dels som dyslexikonsulent. Hon stöttar elever, föräldrar och medlemmar i Dyslexiförbundet, sprider läsglädje och kunskap om tillgänglig läsning.

Juryns vinnarmotivering

"Eva Fridh och Martin von Knorring har hittat ett helt nytt sätt att göra böcker. De har med genuin kreativitet och lyhördhet för läsarnas behov skapat en bok som både ökar möjlighet till läsning på var och ens egna villkor och ger ingredienser till ett mer självständigt liv."

liten. För att mamma skulle kunna lära ut till mig hur man lagade mat gick hon en kurs på syncentralen, på eget initiativ. Hon sa till dem att jag ju måste kunna hjälpa till i köket som alla andra barn. Ja, inte bara i köket, det var hela hushållet egentligen med tvätt och städning och så. Så jag kom inte undan hemma. Det tycker jag är väldigt bra i efterhand men jag avskydde det då såklart, som alla barn gör.

Hur känns det att vinna Läsguldet?

– Det känns jättekul, och väldigt hedrande med tanke på hur fina bidrag som var med, säger Eva Fridh.

Idéarbetet för nya projekt har redan börjat.

– Vi vill gärna göra en ny kokbok med flera personer som medverkar och ger sina tips och bästa recept. Flera har hört av sig efter att **Laga mat i blindo** kom ut och velat vara med om det blir en fortsättning.

Även om de är stolta över att ha producerat allt själva, från inspelning till redigering av ljud och utskrifter vill de gärna kunna göra proffsigare produktioner.

– Vi vill gärna hyra in oss i en studio så att receptinläsningarna låter bättre och så vill vi anlita ett tryckeri för att skriva ut svart- och punktskriften. Vi tror verkligen på vår idé och på att behovet finns av fler kokböcker anpassade för personer som inte ser.

Båda är stora tedrickare och de har också pratat om att göra en podd om just te. Formatet är bra för att locka den yngre publiken menar Eva Fridh.

– Yngre personer lyssnar inte så mycket på daisyskivor längre, det är mer strömmande lyssning. Mina vänner som inte ser så bra lånar väldigt sällan hem en skiva utan man laddar ju hem från Legimus eller någon kommersiell ljudbokstjänst och lyssnar strömmande i sin telefon. ●

Om du vill veta mer om boken **Laga mat i blindo**, maila Eva Fridh på jicefridh@gmail.com

Kunskapsbank på nätet ska inspirera högläsare

Utmaningen att bygga upp en digital kunskapsbank för frivilliga högläsare var stor. Men nu är Läslustwebben äntligen färdig.

Text Catharina Kåberg

Läslust hela livet är ett treårigt Arvsfondsprojekt som drivs av Studieförbundet Vuxenskolan, SV, i Kalmar län. Syftet är att värva och utbilda fler frivilliga högläsare för att ännu fler boenden och verksamheter inom äldreomsorgen ska få ta del av högläsning.

Ett av målen har också varit att skapa en digital plattform för kompetensutveckling och inspiration för högläsarna, det som nu lanserats som Läslustwebben. Oavsett var i landet man bor är tanken att alla frivilliga högläsare kopplade till Studieförbundet Vuxenskolan ska kunna ta del av den.

I Kalmar län finns 71 frivilliga högläsare och under projektets första år låg fokus på att arrangera lokala inspirationsdagar, utbilda högläsare och starta läsgrupper och arbetsgrupper inom kommunen.

– Under år två har vi jobbat mycket med att bygga upp plattformen och fylla på med filmer med boktips, inspiration och kunskap om hur man till exempel kan värma upp sin röst inför högläsningen,

FOTO: PERNILLA SCHULTZ

Projektledarna för Läslust hela livet Emma J Kronborg och Karina Helmersson.

information om demenssjukdom med mera. Nu, under det tredje året, satsar vi i första hand på att utbilda högläsarna i att navigera i och använda sig av allt material som nu finns tillgängligt, berättar projektledarna Karina Helmersson och Emma J Kronborg.

– En del av högläsarna är ovana datoranvändare. Vi måste hjälpa dem att komma över alla eventuella trösklar så att de utan problem kan använda webben.

Projektet avslutas hösten 2021 och målet inför framtiden är att verksamheten och Läslustwebben ska fortsätta att växa. ●

Läslust hela livet
Samarbetspartners i projektet är Biblioteksutveckling Kalmar län, Demensförbundet, SPF Kalmar län och Myndigheten för tillgängliga medier, MTM. Läs mer om projektet på: sv.se/laslust

Högläsaren Sebastian Åkesson är Årets läsombud 2020

Priset Årets läsombud delas årligen ut av Myndigheten för tillgängliga medier till ett läsombud eller en högläsare som har gjort extra fina insatser för att främja läsningen inom LSS- eller äldreomsorgen. Priset 2020 går till Sebastian Åkesson från

Karlskrona. Han läser högt för de äldre på Ljungskärs äldreboende i Karlskrona och när det stängde i våras på grund av coronapandemin erbjöd han istället digital högläsning genom att filma sig själv när han högläste. Filmerna lades sedan upp på Studieförbun-

det Vuxenskolans Facebookkanal, efter godkännande av författare och förlag.

I Motivering står bland annat: "Sebastian Åkesson har med stort engagemang och nytänkande hittat ett sätt att läsa högt i en utmanande tid."

FOTO: AMANDA ÅKESSON

En naken karl, en av böckerna som Sebastian Åkesson läst in.

Lättlästa höstnyheter

Hösten är fylld av härliga lättlästa böcker. Här tipsar vi om några av nyheterna i årets bokskörd.

Text Hedvig Rudling

Silervägen av Stina Jackson

Det är tre år sedan Lelles dotter Lina försvann spårlöst men han letar fortfarande efter henne längs Silervägen, från Skellefteå till norska gränsen, under de ljusa sommarnätterna. Meja är nyinflyttad i byn och lika gammal som Lelles dotter var när hon försvann. När ytterligare en tonårsflicka försvinner knyts Lelles och Mejas öden ihop för evigt.

Bokförlaget Hedvig

Den hemliga trädgården

av Frances Hodgson Burnett

Mary är ensam och butter och van att få som hon vill. När hennes föräldrar plötsligt dör får hon bo hos sin farbror på ett dystert gods i England. Sakta börjar hon upptäcka vad vänskap är och förtrollas av naturens skönhet. Men var kommer de mystiska ljuden i huset ifrån, och vad döljer sig bakom muren i trädgården?

Nypon förlag

Fjärilsvägen av Patrik Lundberg

Under rekordåren i Sverige var det lätt att få arbete utan högre utbildning. Patriks mamma Birgitta började på kontor direkt efter skolan och bildade familj. Men skilsmässa och finanskris drabbar henne hårt och pengarna tar slut och kroppen orkar inte längre. Hur kunde det hända?

Bokförlaget Hedvig

Välkommen till ridskolan

av Wenke Rundberg

Den sista boken i LL-förlagets höstutgivning. Författaren Wenke Rundberg och fotografen Erja Lempinen har följt med ett gäng från den dagliga verksamheten Tyda och elever från en gymnasiesärskola under deras dagar på ridskolan. Resultatet är en reportagebok om vikten av att vara en del av ett sammanhang, om kärleken till djur och om att våga, på sin egen nivå.

LL-förlaget

Grattis!

Åsa Storck är vinnare av Studieförbundet Vuxenskolas lättlästpris!

Hur känns det?

– Det känns helt fantastiskt. Det är ett erkännande både för mitt författarskap och för lättlästgenren.

Det här priset är det första lättlästpriset i Sverige. Varför är det viktigt?

– Lättläst har en tendens att komma lite i skymundan, det har setts som att det inte är "riktig litteratur". Det här visar att lättläst kan vara en egen genre och att det har ett eget konstnärligt och litterärt värde.

Kramar och brev är den första boken i Åsa Storcks serie om 27-åriga Simon på gruppboendet Loket.

Du har skrivit lättläst i många år. Hur började du?

– Jag började 1991 när jag jobbade på ett litet bibliotek, då skrev jag nybörjarböcker för 6-7 åringar för jag tyckte att det fattades roliga böcker för dem.

Vilken respons har du fått från läsarna av Kramar och brev, som är boken du vann med?

– Det är flera personer som varit i samma situation som Simon och känt igen sig: "så här var det precis!". Det är nästan det roligaste, att någon känner igen sig och tänker "här är det någon som har det som jag, kan han klara det så kan jag det också".

FOTO: URIKA ÅLING/8 SIDOR

”Ökat engagemang ger ett starkare samhälle”

Marie Hillblom

Bor: Mariefred i Sörmland.

Familj: Sambo och två barn, 15 och 13 år.

Gör på fritiden: Promenerar och fotograferar. Umgås med familj och vänner. Håller på med skytte och spelar fotboll med ett gäng tjejer.

Läser: Älskar radio. Går alltid runt med lurar och lyssnar på P1 morgon, Studio 1 och Sommar- och vinterprat.

Hon är en förkämpe för demokratin och älskar nyhetsjournalistik. Jobbet som 8 Sidor's nya chefredaktör passar Marie Hillblom som hand i handske.

TEXT ANETTE SÄFSTRÖM

Som journalist fostrades hon på den lokala nyhetstidningen Folket i Eskilstuna där hon jobbade i 20 år. Först som reporter, sedan nyhetschef och slutligen som chefredaktör och ansvarig utgivare. Lättläst har hon ingen erfarenhet av sedan tidigare men ett starkt engagemang för allas rätt till information har alltid funnits.

– Vår demokrati bygger ju på rätten att rösta, att vi använder vår möjlighet att debattera, ta kontakt med politiker

och säga vad vi tycker. För att kunna göra det måste vi ju få reda på vad som händer, helst innan det har hänt, när det fortfarande finns möjlighet att påverka. Jag brinner för nyheter och för den funktion som nyhetsjournalistiken och media har i en demokrati. Varför är jag journalist? Ja, det är ju för att bidra till en bättre värld.

Många av 8 Sidor's läsare är nya i det svenska språket, personer med intellektuell funktionsnedsättning eller personer

Vi vet att många vuxna är svaga läsare. 8 Sidor kan bli ännu mer känd hos de som tycker att gängse nyhetsmedia är för tung.

som behöver språkträning. Ett av Marie Hillbloms uppdrag som ny chefredaktör är att bredda 8 Sidor för att nå ut till fler.

Vilka vill ni nå som ni inte når idag?

– Jag tror vi kan nå ut ännu starkare i skolan. Vi vet också att det är många vuxna som är svaga läsare. Vi kan bli ännu mer kända hos de som vill läsa nyheter men tycker att gängse nyhetsmedia är för tung. Det ska inte vara pinsamt att läsa 8 Sidor, läsaren ska känna sig stolt för att man förstår vad det står och vad som händer i samhället. Kan vi öka engagemanget hos människor får vi ett starkare samhälle.

8 Sidor finns i många format: som papperstidning, i app, taltidning, punktskrift och digital nyhetssändning på bland annat Spotify. Men Marie Hillblom menar att kunskapen om 8 Sidor är för låg, fler måste få veta att den finns och tidningen måste moderniseras.

– Det är jätteviktigt att vi finns i den digitala världen på allvar. Appen behöver bli 2020 och den jobbar vi just nu med att uppdatera. Vi vill få in funktioner som gör att den får en naturlig plats i folks vardag med pushnotiser till exempel. Vi tittar också på uppdatering av layouten av papperstidningen. Så det är en del på gång!

Samtidigt som det är viktigt att möta läsarna digitalt menar hon att det fysiska mötet också är viktigt.

– Vi måste jobba både genom digitala kampanjer och att vara ute och möta människor.

Mötet hos en grupp somaliska kvinnor

i Katrineholm för en tid sedan blev en ögonöppnare för Marie Hillblom. Genom ett ESF-projekt (Svenska ESF-rådet finansierar bland annat projekt för integrationsinsatser) får kvinnorna, som står långt ifrån arbetsmarknaden, hjälp att komma in i samhället.

– De använder 8 Sidor i undervisningen men kände inte till alla olika format den finns i. De blev också jättegglada när jag berättade om översättningshjälpen.

Hon menar att möten som dessa, där man träffas, också är ett bra sätt att bygga ökad kännedom om 8 Sidor.

– Och där måste jag säga att jag är lite otålig, jag vill missionera om 8 Sidor så mycket jag bara orkar! ●

Om 8 Sidor

Den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor ges ut en gång per vecka och levereras i flera format: som papperstidning, digitalt, som taltidning och i punktskrift. Tidningen ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier.

FOTO: APELÖGA

FOTO: ULRIKA ÅLING/8 SIDOR

Medarbetarna på 8 Sidor arbetar växelvis hemma och på kontoret vid Hornstull i Stockholm under coronapandemin. Från vänster Sarah Green, Bengt Fredrikson och Marie Hillblom.

Hanna Berg Carlsson är bibliotekarie på gymnasiet Jenny Nyströmskolan i Kalmar. Hon och hennes kollegor arbetar sedan flera år med digitala lösningar. Under coronapandemins distansundervisning ställdes ytterligare krav på att tänka digitalt.

Filmade lektioner och podcast är bara några exempel på hur skolbiblioteket på Jenny Nyströmsskolan i Kalmar arbetar digitalt. Det kom väl till pass under vårens distansundervisning.

TEXT OCH FOTO ANNA SMEDBERG

Det digitala biblioteket

Det är hösttermin och eleverna är tillbaka på Jenny Nyströmsskolan, ett gymnasium i Kalmar. När eleverna var hemma under våren på grund av coronapandemin genomfördes all undervisning via videomöten. På skolbiblioteket arbetar personalen sedan flera år med digitala lösningar. Här finns redan ett väl utarbetat arbetssätt för att kunna jobba på distans. Sedan flera år lägger skolbiblioteket upp sin undervisning digitalt på en undervisnings-sida. Där kan elever, och lärare, ta del av lektionerna igen.

– Vi vet att eleverna behöver repetera och återkomma till det vi går igenom. Vi vet också att det finns en risk att de elever som inte är med på genomgångarna tappar ganska mycket. Därför vill vi kunna ge möjligheten att ta del av materialet i efterhand i någon form. Vi började år 2012. Sedan har det varit i olika konstellationer och sett olika ut, säger Hanna Berg Carlsson som är skolbibliotekarie på Jenny Nyströmsskolan.

Hon är också samordnare för gymna-

siebiblioteken i Kalmarsunds gymnasieförbund och kontaktperson för Svensk biblioteksförnings expertnätverk för skolbibliotekarier.

– Det blir även en trygghet att känna att man kan skicka en länk, om elever behöver repetera eller inte är med.

Lektionerna kan handla om grundläggande informationssökning och källkritik, eller bokprat. Det kan vara genomgångar som görs gemensamt för alla klasser.

– Vi behöver inte komma till klassen och göra genomgången igen och vi får tid till att göra annat. Elever kan titta själva och pausa när de vill och ta det till sig i sin egen takt.

Vårens utmaning med distansundervisning innebar ändå en del kompletteringar för att nå ut med bibliotekets information och utbud.

– Vi märkte att vi behövde tillgängliggöra så att man kommer åt allt hemifrån. Därför skapade vi en sida med e-resurser.

Vi vill ge möjligheten till eleverna att ta del av materialet i efterhand.

➔ Där finns länkar till olika resurser man kan tänkas behöva. Till exempel Världens bibliotek som är för elever med ett annat modersmål än svenska.

En årlig litteraturtävling på världsbokdagen gjordes via film. Boktipsen i bibliotekets podcast var böcker som finns som e-böcker och ljudböcker på stadsbiblioteket.

– Vi skickade hem böcker i våras, till elever som behövde, men annars tipsade vi om sådant som fanns att få tag på via stadsbiblioteket.

Under hösten är biblioteket anpassat med färre antal sittplatser och möjlighet till avstånd i den fysiska miljön. Introduktionen för årskurs ett är digitaliserad.

– Istället för en rundvandring i biblioteket får eleverna sitta i sitt klassrum och ta del av en inspelning, säger Hanna Berg Carlsson.

Biblioteket möter elever som har läs- och skrivsvårigheter. För elever som har svårt att läsa finns lättlästa böcker, litteratur på olika språk, inlästa läroböcker och Legimus där de kan få ett konto för att ta del av talböcker och e-textböcker.

Hanna Berg Carlsson och hennes kollegor hjälper elever med svårigheter att hitta böcker och texter som finns inlästa, men ger också råd om lässtrategier för att ta sig igenom en text.

– Vi försöker se till att allt som vi gör funkar för alla. Om vi ska till en klass och bokprata för vi alltid en dialog med läraren om läsnivån i klassen. Vi behöver ha ett utbud som passar alla, även för dem som har en högre tröskel till läsningen. Svårast är när läraren vill ha lite allmänna ungdomsböcker eller på ett särskilt tema. Då kommer det alltid finnas några som inte finns inlästa i Legimus.

Vi försöker se till att allt vi gör funkar för alla.

På skolbiblioteket arbetar man också med råd om lässtrategier för att ta sig igenom en text.

– Det kan handla både om skönlitteratur och att läsa en

artikel eller en faktatext av något slag. Vi försöker jobba med lässtrategier, vad man kan göra innan man börjar läsa för att underlätta läsningen, hur man kan dela upp läsningen och träna på att läsa. Även om man har en läsnedsättning vill vi ändå att man ska kunna jobba med en text framför sig, samtidigt som man lyssnar och tränar på att läsa texten, säger Hanna Berg Carlsson.

Nicole Gunnarsson, 18 år, är elev på Barn- och fritidsprogrammet. Hon använder Legimus.

– Jag har i hela mitt liv haft problem att läsa, skriva och stava. Jag fick en whiplashskada för sex år sedan, vilket har gjort att jag har fått svårare att läsa och behövt ha

Prata om litteratur i en podcast!

Så kan du jobba digitalt med skolbibliotek

- Filma genomgångar och lektioner.
- Skapa en digital undervisnings-sida, exempelvis i Google site, för att lägga upp alla lektioner och genomgångar som görs i klassrummen. Hit kan elever gå för att repetera eller komma i fatt vid frånvaro. Lärare kan se vad klassen förväntas kunna eller vad läraren kan behöva bygga vidare på.
- En digital sida med filmer gör att

fler kan ta del av informationen, som de kan se i sin takt och göra pauser.

- Prata om litteratur i en podcast. Tänk på att tipsa om hur böcker finns tillgängliga. Om de finns som e-böcker eller talböcker på stadsbiblioteket. Berätta även om böckerna exempelvis finns lättlästa i pappersform eller som e-textböcker eller talböcker i Legimus.
- Samla länkar till olika resurser på

en sida som elever och personal kan gå in på och hitta mer material. Exempel på länkar kan vara till Nationalencyklopedin, NE, eller Världens bibliotek.

andra sätt att ta mig igenom skolan, berättar hon.

När Nicole Gunnarsson var ny på gymnasiet var hon ofta på biblioteket, för att få hjälp med Legimus och att hitta litteratur. I dag har hon hittat ett sätt att läsa.

– Jag har väldigt svårt att koncentrera mig på teoretiska saker och har väldigt svårt för att läsa massor på en gång. Jag har testat många olika sätt. Om jag bara lyssnar på en bok vet jag inte vad den handlar om. Jag måste lyssna och se texten samtidigt, för att kunna fokusera.

Nicole Gunnarsson tar ofta pauser när hon läser. Hon sätter upp mål utifrån dagsformen.

– På grund av whiplashskadan blir jag väldigt snabbt hjärntrött. Vissa dagar kan

jag inte alls läsa. Ibland kan jag sitta fem minuter eller 20 minuter. Det är hela tiden olika från dag till dag och jag måste hela tiden anpassa mig efter det.

Hennes stavning har de senaste åren blivit bättre och även skolresultaten i övrigt.

– När jag var yngre fanns inte den hjälpen som finns idag. Då fick ofta läraren läsa för mig. Jag kunde inte ta in det jag läste själv.

Förutom att använda Legimus händer det att lärare läser in skoluppgifter

till henne. Hon har Legimus-appen i både dator och mobiltelefon. Att läsa har blivit lättare för henne.

– I dag kan jag tänka mig att läsa. Det kunde jag absolut inte göra förut. Jag vet också att jag kan få hjälp på biblioteket att hitta böcker, säger Nicole Gunnarsson. ●

Hanna Berg Carlsson och eleven Nicole Gunnarsson, som genom stöttning och utarbetade strategier tycker det går bättre att läsa nu.

När jag var yngre fanns inte den hjälpen som finns idag.

5 frågor till...

... **Anna Eva Hallin**, logoped och språkforskare, som menar att kunskapen om språkstörning måste bli större. Enligt studier uppfyller två elever i varje klass kriterierna för språkstörning.

TEXT ANETTE SÄFSTRÖM

Språkstörning är vanligare än adhd men få vet vad det är. Hur kommer det sig?

– Det är ofta en dold funktionsnedsättning eftersom många inte har svårt med talet. Det är förståelse av ett mer komplext språk – läsförståelse, långa instruktioner, genomgångar – eller att formulera sig muntligt och skriftligt som är svårt. Adhd däremot hänger ofta samman med ett beteende som märks. Samförekomsten mellan språkstörning och andra funktionsnedsättningar är stor och upp till hälften av dem som har adhd kan också ha språkstörning, visar forskning. Man skyller kanske ofta också läs- eller inlärningssvårigheter på adhd när det faktiskt finns språkliga svårigheter.

Vad är språkstörning?

– Språkstörning är en medfödd nedsättning i förmågan att lära sig sitt eller sina modersmål. Det påverkar hur snabbt och lätt man lär sig språket. I skolåldern påverkar det inlärningen eftersom vi lär oss mycket via språket. Det riskerar också att påverka det sociala livet.

Varför är det viktigt att prata om?

– Samhället kräver mer och mer språk av oss. Skolämnena som förut var praktiska är nu ganska språktunga och i arbetslivet ställs också större krav på språk-, läs- och

skrivförmåga. Den här trenden finns i hela samhället och vi behöver uppmärksamma dem som inte kan möta kraven och stötta dem tidigt, redan i förskola och skola.

Hur kan man jobba inom skolan för att fånga upp elever med språkstörning?

– Det behövs både insatser i klassrummet och individuell träning. Samarbete mellan logoped, specialpedagog, speciallärare och lärare gagnar verkligen dessa elever. Jag är en stark förespråkare för att logoped ska vara en del av elevhälsan. Vissa kommuner har gått i framkant och har skollogoped men det behövs många fler!

Vilken typ av böcker är bra för elever med språkstörning?

– Det man kan tänka på för att hjälpa en elev är att sälla i mängden information och att stötta med förklaringar av ord – inte bara de uppenbart ”svåra” orden utan även mer abstrakta men vanliga begrepp; vad betyder egentligen ordet ”jämföra” till exempel? Till viss del kan man använda lättläst litteratur men om man endast förenklar får man inte språket man behöver för att ta sig vidare. Vi måste också jobba med att explicit stärka elevernas språkliga förmåga. ●

FOTO: PRIVAT

Anna Eva Hallin

Bor: På Södermalm i Stockholm.

Familj: Man och två små barn.

Gör på fritiden: Vandrar i naturen, springer.

Mer om språkstörning:

● Anna Eva Hallins aktuella forskningsprojekt och forskningsblogg: sprakforskning.se

● Nya förbundet Unga med Språkstörning: dhb.se/riksforbundet-dhb/ums/

● Anna Båve Schultz, som själv har språkstörning och dyslexi vill öka kunskapen med sitt facebook-konto [Flickan med språkstörningen](#).

KÄRA DAGBOK

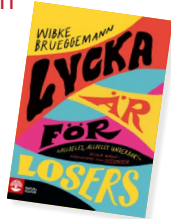
”I kväll ska jag äta pizza och se på film!” Just de här raderna kanske inte får dig jättenyfiken på att läsa vidare, men visst är det något speciellt att läsa dagböcker? Det är lite som att tjuvläsa i andras hemlisar. Som tur är finns det massor av dagboksböcker att läsa i Legimus. Här är några av dem.

Text Ida Bengmark

Symbolerna anger vilket format böckerna finns i. **T** TALBOK **P** PUNKTSKRIFTSBOK

Lycka är för losers av Wibke Brueggemann

Phoebes bästis sen urminnes tider, Polly, har blivit kär och är som uppslukad av Tristan. Phoebe bestämmer sig för att aldrig bli kär. Hur kan en normal människa som Polly plötsligt bli så fånig? Med en bästis mindre, en mamma som åker till Syrien för att jobba och en försvunnen katt blir Phoebes vår inte alls som hon trodde att den skulle bli, och det kanske inte är så illa som hon trodde. **T P**

Egon – hälften alien av Per Simonsson

Egon är en kille som har det mesta man kan begära: bra och coola kompisar, är bra på fotboll och Hillevi i parallellklassen verkar vara intresserad av honom. Men dagen innan han ska börja sjuan händer något märkligt. Det är som om en röst talar till honom, en röst som ingen annan hör. Och den där märkliga finnen på rumpan, är det verkligen en finne? Den börjar allt mer likna en... svans? **T**

Röd zon av Magnus Nordin

En katastrof med krig, diktatur och pest har dragit över Stockholm. En enda människa finns kvar, Joel. Han bor i en pytteliten lägenhet med kokvrå på sjunde våningen,

mitt i det som kallas Zonen. Utanför Zonen står sönderbombade hus längs öde gator. En dag händer något oväntat: en röd ballong med påmålade ögon och mun kommer flygande. Det kan bara betyda en enda sak: Joel är inte ensam. **T**

Vera Svansons dagbok för tacoälskare och halloweenfantaster av Moa De Bruin

I familjen Svanson försöker pappa vänja sig av med tacos, Svante vill bli Youtube-kändis, mamma ska fixa bästa Halloweenfirandet och lillasyster Olivia är jobbig i största allmänhet. Mitt i detta är det äntligen dags för Vera att vara med i skolans traditionella uppsättning av pjäsen Det lilla monsterbarnet. En hel del kan gå fel i det här sammanhanget och det blir en minst sagt innehållsrik höst! **T**

Hej det är jag! av Nina Elisabeth Gröntvedt

Tolvåriga Oda lever sitt liv på Krokbacken med sin familj och bästisen Helle. Tyvärr tvingas hon ibland också träffa Helles irriterande storebror, Stian. Det mesta är frid och fröjd, ända tills ett snöbollskrig går över styr och Oda och Helle blir osams. Plötsligt känner sig Oda ensamast i världen. Hur ska någonting någonsin kunna bli som vanligt igen? **T**

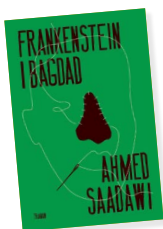

#garanterat braböcker

Du hittar
#garanterat
bra böcker
i Legimus
under Lästips.

Frankenstein i Bagdad av Ahmad Sadawi

Bagdad 2005, skrothandlaren Hadi syr ihop en kropp av bortsprängda kroppsdelar han samlat ihop längs de krigshärjade gatorna. Syftet är att ge dessa delar av oidentifierade människor en grav. Men så försvinner kroppen och ger sig ut på ett härjningståg för att hämnas sina delars öden. Staden vibrerar av rykten och historier om ett fruktansvärt monster som tar över gatorna om natten. **T**

Närmar du dig mjukt av Jacqueline Woodson

Jacqueline Woodsons barn- och ungdomsböcker är lika läsvärda för vuxna. Miah och Ellie är femton år och har börjat på en privatskola i New York. När de stöter ihop i korridoren är det kärlek vid första ögonkastet. Omgivningens blickar och fördömanden ser bara deras olika hudfärg. Berättelsen fångar känslan

Vill du läsa en garanterat bra bok? Under 2020 gjorde Kulturrådet en läsfrämjande satsning för att fler av böckerna som fått litteraturstöd ska hitta sina läsare på biblioteken. MTM:s bibliotekarie Hillevi Andréasson väljer sina fem favoriter. Text Hillevi Andréasson

Symbolerna anger vilket format böckerna finns i. **T** TALBOK **P** PUNKTSKRIFTSBOK

av den första förälskelsen, framtidsdrömmar och tonåringens kamp mot en oförstående omvärld. **T P**

Dresden 1945 av Sinclair McKay

I februari 1945 ytbombade allierade styrkor den tyska staden Dresden i en av de mest förödande attackerna under andra världskriget. Skildringen av livet i staden utgår från civilbefolkningens upplevelser och omfattar såväl tiden före kriget som bombningarna timme för timme och återuppbyggnadsperioden efteråt. **T**

Minns deras namn av Simon Stranger

En dokumentärt inspirerad roman som engagerar och väcker tankar. Författaren skildrar sin hustrus judiska släkt i Norge under och efter andra världskriget, och de hemskheter de genomled. Parallellt väver han in berättelsen om den norske kollaboratören Henry Rinnan som

arbetade åt tyskarna med att avslöja norska motståndsmän. **T P**

Lojal av Delphine de Vigan

Lojalitet kan vara både bojer och vingar. Denna berättelse går bakom fasaderna och blottar destruktiva hemligheter och lojaliteter ur två kvinnors och två pojkars synvinkel. Théo använder alkoholen för att fly och får med sig sin bästa vän Mathis. Läraren Héléne anar att något inte står rätt till och går långt utöver sin yrkesroll för att rädda honom. **T**

Min far var rysk soldat av Elisabeth Hedborg

Boken följer genom dokument och intervjuer några sovjetiska krigsfångar som flydde från tyska fångläger i Norge och Finland, till Sverige under andra världskriget. Den handlar både om tiden i Sverige och tiden efter kriget, då många tvingades att återvända till Sovjetunionen. **T P**

”Tack för påminnelsen, Alexis Kivi!”

Häromdagen firades Aleksis Kividagen (Aleksis Kivi brukar kallas den finska litteraturens fader) och den finska litteraturens dag i Finland. Det missade jag och grämde mig först en smula. Men så kom jag att tänka på en dokumentär som jag länge velat se om och passade på att göra det. Dokumentären Språkkampen, som kan ses på SVT Play fram till i mitten av december, är en översiktlig och pedagogisk exposé över kampen för och vägen till erkännandet av finskan som ett nationellt minoritetsspråk i Sverige, och sverigefinnar som en nationell minoritet. Den skildrar också hur kunskap, attityd och status gällande de nationella minoriteterna skiftat över tid.

Men vad har det med den finska litteraturen att göra?

Jo, i det att språk och identitet hör tätt samman och inte går att separera från varandra, är betydelsen av litteratur och läsning, för mig, uppenbar. Därför vill jag ta tillfället i akt att berätta om MTM:s utbud av litteratur på finska.

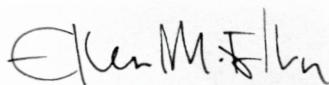
Genom samarbete med MTMs finska systemmyndighet Celia, har MTM tillgång till ett rikt utbud av tillgänglig litteratur på finska. Böcker i olika genrer, för olika målgrupper görs kontinuerligt tillgängliga i MTM:s digitala bibliotek Legimus. Urvalet grundar sig både på inläsningsförslag från bibliotek och tipslistor från Celia och Finlandsinstitutets bibliotek. Det som möjligen saknas i utgivningen är berättelser med ett inifrånperspektiv, skrivna av personer som identifierar sig som nationell minoritet. Det är ett önskemål som uppmärksammas i Kulturrådets redovisning av uppdraget att främja

utgivning och spridning av litteratur på minoritetsspråk 2017–2019.

I Sverige förs inte statistik över vilket modersmål individer i befolkningen talar, men över 700 000 invånare i Sverige har finskt påbrå, en siffra som potentiellt innebär många läsare.

Det finns möjlighet att påverka vårt utbud av tillgänglig litteratur på finska och hur det presenteras, så kom gärna med frågor och förslag.

Den finska litteraturens dag är tveklöst värd att uppmärksamma och ett annat år firar jag den kanske lite mer ordentligt. Men arbetet för att realisera de minoritetspolitiska målen kräver engagemang året runt och jag är tacksam för påminnelsen om det. ●

Ellen Follin, mångspråksbibliotekarie
ellen.follin@mtm.se

Stöd för att synliggöra minoriteter

För att stödja bibliotekens arbete med att stärka de nationella minoriteterna och samernas inflytande och delaktighet i bibliotekens verksamhet har Kungliga Biblioteket tagit fram skriften **De nationella minoriteterna och biblioteken**. Den fungerar som en verktygslåda med råd och rekommendationer. Läs skriften under Publikationer på KB:s hemsida: kb.se/samverkan-och-utveckling

Aleksis Kivi 1834–1872, finländsk författare och dramatiker.

Sveriges nationella minoritetsspråk:
Finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch.

Frågor och svar!

Anna Jönsson på MTM delar med sig av frågor och svar som kommer till Svarstjänsten.

Fråga MTM

Har du någon fråga du vill få hjälp med? Svarstjänsten på MTM svarar på frågor som gäller talböcker, punktskriftsböcker och böcker på lättläst.

Telefon:
040-653 2710
E-post:
info@mtm.se

Får jag låna ut eller överlåta mitt registrerarkonto i Legimus till mina kollegor?

– Nej, tyvärr. Kontot är personligt och får inte lånas ut på grund av regler kring upphovsrätt, Dataskyddsförordningen (GDPR), och Offentlighets- och sekretesslagen, OSL. Du får inte heller byta namn eller e-postadress på kontot till en kollega, utan denna måste göra en egen ansökan. Tänk på att du bara får använda kontot i tjänsten.

Jag jobbar som lärare och har själv en läsnedsättning som gör det svårt för mig att läsa min arbetslitteratur. Kan jag få den anpassad?

– Ja, det kan du! Om du behöver anpassad litteratur för att kunna utföra ditt arbete eller följa utvecklingen inom ditt arbetsområde, ska du vända dig till Försäkringskassan. Vänd dig till Arbetsförmedlingen om du behöver anpassad litteratur för utbildningar på arbetsplatsen. De böcker som redan finns i Legimus kan du så klart få tillgång till genom ditt privata konto.

Kan en folkhögskola beställa inläsning av litteratur?

– För elever med läsnedsättning kan folkhögskolor vända sig till Folkhögskolornas serviceorganisation för att få en bok inläst. Elever med synnedsättning som läser på folkhögskola får läromedel anpassade av Synskadades Riksförbund, SRF.

Det hade varit bra om delen där vårdnadshavare ska skriva under i ert användaravtal för låntagare under 18 år hade varit på en separat sida så att de får behålla själva avtalstexten, går det att ordna?

– När vi hade avtalet utformat på det sättet som du beskriver så fick tyvärr vårdnadshavaren ofta bara delen som skulle skrivas under, och inte själva avtalstexten. Det är viktigt att de läser igenom avtalet innan de skriver under, och därför är avtalet utformat som det är idag. Du kan alltid tipsa dem om att om de vill läsa igenom avtalstexten igen efter att de lämnat tillbaka det underskrivna avtalet, så kan de läsa det på legimus.se. Där finns avtalet även på 22 andra språk, utöver svenska. ●

Legimuskonton måste vara personliga, bland annat på grund av regler kring upphovsrätt.

Växt och text i litteraturen Kan du para ihop rätt växt med rätt text? Svaret kan gömma sig i titeln, författarens namn eller i något eller någon som har stor betydelse i boken. Rätt svar finns under frågorna.

1 Skildring av förtryck och sociala orättvisor på den turkiska landsbygden i Anatolien. Huvudperson är rövarhövdingen Magre Memed, en fattig pojke som flytt upp i de anatoliska bergen och där samlat en här av fattiga omkring sig. Växtens namn finns i titeln.

2 Tillsammans med vännerna kämpar vår frihetshjälte i den engelska skogen mot fattigdom och förtryck. Berättelsen har blivit film flera gånger. En animerad version visas i TV på julafton. En sort av denna knölväxt har samma namn som vår hjälte.

3 "Jag blev plötsligt lite ängslig, att min Fader Konungen inte skulle tycka om att jag satt där och åt och skratade högt". Bokens huvudperson vandrar genom en plats med samma namn som stadsdelen där Zlatan Ibrahimovic växte upp. Platsens namn innehåller en blomma.

4 Det är 1940-tal i Sverige när den 7-åriga, romska flickan i Katarina Taikons självbiografiska berättelse lämnar barnhemmet för att flytta till sin pappa, syskon och pappans nya fru. Växten kan associeras till en familjemedlem i boken.

5 Den svenske diplomaten Harald Edelstam räddade hundratals norska motståndsmän och judar under andra världskriget, och därifrån fick han sitt smeknamn. Växten finns i smeknamnet, som är synonymt med bokens titel.

Quiz av Ellen Follin och Ingrid Källström

Svar: 1+B Låt tistlarna brinna av Yasar Kemal. 2+D, Dahlia av Sverre Holm. 3+A, Mio går genom Rosengården med sin far i Mio min Mio. 4+C, Kattitz har en styvmor. 5+E, Harald Edelstam kallades Svarta nejlikan.

Seriestrippen

Böcker och tidningar i samma spelare!

Visste du att taltidningsläsare även kan få talböcker till sin Daisyspelare? Med tjänsten **Talboken kommer** lägger biblioteket enkelt talböcker i låntagarens digitala bokhylla och låntagaren får böckerna direkt till spelaren.

Läs mer
om **Talboken**
kommer
på mtm.se

MTM gör talböcker, taltidningar, punktskrift, lättlästa böcker och lättlästa nyheter.

Vi ger alla möjlighet att läsa